

Buudel.

Den 28sten Augustus 1897 bezocht ik deze gemeente; ik kwam des ochtends de 6.55 van Roermond aan het Station te Buudel; ik reed van daar naar Soerendonk, vervolgens naar Maas, Heze, en eindelijk over Leende naar het station te Walkerswaard, waar ik den trein naar den Bosch nam.

Ik had van tevoren aan den burgemeester van Buudel geschreven, dat ik gaarne de rinkfabriek zou bezoeken; ik vond aan het station de beide directeuren van de fabriek (de gebroeders Dor); zij wachtten mij met een klein locomotiefje op, waaraan drie wagens, een open en een dichte waren gekoppeld. - Op den open wagon (versierd) namen we plaats en reden we naar de fabriek. - Op het terrein van de fabriek ligt ± 12 H.B. tramspoor; de fabriek ligt op een terrein van ongeveer 800 H.C.L.; aan de ene zijde ligt de trein Roermond - Antwerpen, aan de andere zijde de Z. Willemsvaart. Per spoor wordt weinig ontvangeren en weinig vervoerd; de spoorwijdte is dan ook zeer nauw, wat per tram van de fabriek naar het station te Buudel wordt vervoerd, moet daar overgeladen worden; de spoorwijdte tussen de spoorrails en de tramrails is niet dezelfde, zoodat de wagons niet van het station tot de fabriek kunnen doorlopen.

Het grote vervoer geschieft langs de Z. Willemsvaart; daar heeft de fabriek een haven gemaakt, groot genoeg om 10 grote ijzeren schepen te bergen; een brug over de rivier vaart van de haven verbint de verboeken gemeenschap langs die zijde van de Z. W. vaart. Per schip worden de erts en steenkolen aangevoerd; een grote kraan dient daar, om de schepen te lossen; 4000 pond kan tegelijk opgevoerd worden. - Jaarlijks heeft de fabriek ongeveer 4000 wagonladingen van 10.000 H.C. steenkool nodig. - In zo'n groot ijzeren schip, dat juist lag te lossen, werden ± 30 wagonladingen steenkool geborgen, zoodat welks voldoende was voor de behoeft van ongeveer 3 daagen. - Per tram wordt alles van de haven naar de fabriek vervoerd. - Een der twee directeuren woont te Heerd; de andere woont in een villa

Budel.

villa op het fabrieksterrein; een villa voor een ingenieur was nog in aanbouw. - Eveneens was in aanbouw een tehuis voor ± 200 ongehuwde werklieden, die daar, onder leiding van geestelijke zusters en van eenen rector zullen vinden, wat zij aan voeding, ligging enz. door de week noodig zullen hebben; een kapel moet nog gebouwd worden; daarvoor was het dit jaar te laat. Een twintigtal woningen voor gehuwd werklieden, alle op zich zelf staande, elk met een stuk grond, waren dit jaar gebouwd; het voorneem bestaat, om daarmee voort te gaan, en om op den duur al het werkvolk op het eigen terrein te huisvesten. - Daar moest dan een afzonderlijke parochie komen; thans wordt in den geestelijken nood voorzien door een priester uit Heert, die des Zondags tweemaal komt lezen en des Kafendags komt biecht horen. - Op verzoek van de directeuren had monsigneur allen, die op de terreinen van de fabriek werkzaam waren, gedisponeerd van alle vaste en onthoudingsverboden, zelfs van den Goeden Vrijdag, en zulks voor allen, zoodwel voor de werklieden als voor hunne gezinnen. -

Toen ik op het terrein van de fabriek kwam, stapte ik eerst af aan de woning van den Directeur; daar vond ik een keurig ontbljt klaar staan, waarvan ik echter geen gebruik maakte; - vervolgens gingen we naar de haven aan de L. W. vaart, waar ik het laden en lospen der schepen zag; vervolgens gingen we naar de fabriek, en werd mij daar gevraagd, hoe uit heterts zink wordt gehaald; de enigen bevatten ± 60% zink; 12% lood, verder nog wat zilver; op deze fabriek wordt alleen het zink uit de enigen gehaald; om het lood en het zilver er uit te halen, wordt het restant naar andere fabrieken opzonden. -

Het gehele, zeer saluyke personeel werd mij voorgesteld. Ik kreeg van het gehele den indruk, dat en op de fabriek veel voor het werkvolk (± 600 man) werd gedaan. In Budel slaagt men echter, dat men geen boerenknechts of arbeidsmeier kan krijgen; alles loopt naar de fabriek; en worden goede loonen verdient; maar daar wordt over

Budel.

het algemeen genomen - het volk niet rijk van; er wordt ± 500.000 francs arbeidsloon, 15 jaren uitgekeerd. -

Om ± 7 $\frac{1}{2}$ uur aan de fabriek gekomen, brachten de directeuren mij met hem van de omstreeks 9 $\frac{1}{2}$ uur weer terug aan het station te Budel. - Daar vond ik muziek, een erevacht enz. enz. En opsocht ging het naar het gemeen- schuis. Daar vond ik Dr. en Mr., met wie ik lang zat te praten, vooral over de fabriek; de gemeente had ± 500 Ha. A. heide van de fabriek verkocht tegen 80 francs; had men geweten, hoeveel moeite de fabriek had gehad, om een geschikt terrein te vinden, dan had men veel meer kunnen bedingen, maar met 80 francs was het terrein toch zeer duur betaald. - De schoondochter van den burgemeester bracht eerst een kop bouillon, en later een broodje met zeevruchten. - Verder hielden nog bedieningen de vrouw van Notaris Joosten, en de vrouw van eenen onderwijzer. -

Op mijne audiencie verscheen de geestelijkheid (pastoor en kapelaan), Notaris Joosten en de onderwijzer van Hinkel; veel nieuws hadden die Heren niet. -

Men had in Budel zich veel moeite gegeven om mij netjes te ontvangen: over het algemeen smakvol geroegemaakt, verscheiden erebogen, twee harmoniën, een erevacht, een rangvereeniging, hand, boogschutterijen, gilden enz. enz. En opsocht werd mij weer uitgeleide gedaan, toen ik omstreeks half twaalf maar Soerendorp verlook.

De ontvanger boekt niet alles op den juisten datum; hij houdt niet voldoende hulpregisters. -

De bewoningsregisters lieten veel te wenschen over.

De inkwartieringslijst was in geen twee jaren herzien. De woorden niet geregeerd mochten gehouden van de vergaderingen van Dr. en Mr.

Den 14 Mei 1902 kwam ik weer in de gemeente, die reden van Linthouten over Eeldring, Glure, hinde, Maarschuur en Soeren, doch nu aan Budel, en later langs derveldien weg terug. Prodromie verleend aan Domine Colling, die sinds 3 jaren te Budel is, en daar een huus van 30 Pruischarden heeft.

Bredel.

B. en W. deelen mijneide, dat de winkels in Bredel niet veel profiteeren van de zinkfabriek; dan de fabriek — in de contine kan men letterlijk alles koopen; waar daar niet gehoocht wordt, haalt men uit Flaman.

Als het verblijf voor arbeiders op de fabriek nog moest opeenbouwd worden, dan kwam het niet meer, de menschen willen er niet in. Terwijl er ruimte is voor 200 menschen, zijn er open 50 in; de open ruimte is nu ingenomen door arbeiders. — Er zijn thans een 50 hal woningen gebouwd voor arbeiders.

De kant Flaman geen priester meer uitstelt; de rector van de contine doet sondags vroeg (om 6uur) een M. lls in een van de localen van de fabriek; de late M. lls, beroeps de diensten in de week worden door hem gedraagt in de kapel aan de contine. —

De fabriek werkt even druk als vroeger, maar maakt slechte zaken; in 1901 kon geen dividend worden uitgehaald; het inkomen is 200 goedkoop, tenzij de steenkolen; dan welke men er zee schrikkelijk veel moedig heeft, zeer duur waren. — De fabrieken in Westland zijn stop gezet, maar het heet, omdat er geen werkzaam te krijgen is. — De arbeiders dor zijn thans voortreffelijk hier; een meisje, ook eerst dor, een ingenieur, daarom nog hier alsoop onderdirecteur van de fabriek. —

De zinkfabriek werkt niet gunstig op den algemeenen toestand van Bredel; men treft het, als er maar een kamertje open is. Op den duur moet er veel armoede komen. Wat onderhand het armsteem was reeds; het heeft een leert van f300. — en zal voor het eerst bij de gemeente moeten komen om een serbiele.

Het jachthuid te Bredel is niet veel waard; er wordt veel gesloopt, vooral door de zinkwerkers, die van 6-11 uur werken (de arbeiders van de kleine manieren). — De jacht brengt dan ook niet veel op. —

Bredel heeft 5' Jl. A. vloeiweiden op de grond van Soerendonk en Bredel; die gaan zeer goed; in 1902 werden ze in 110 perceelsgrenzen verhoogd; de menschen voeren de eerste mede graan, en houden de tweede en de derde snede; ten en ander bracht in 1902 f049 op, en kostte der gemeente t. f160 aan

Bredel.

Kunstwerk. — De gemeente heeft dit jaar nog meer 2' Jl. A. dat vloeiweide is angelegd; dat kost per Jl. A. ruim f300. —

Het openbare kamervoor is sinds Februarie betrokken, de gemeente krijgt 6% van f300; de stichtingskosten beloopen t. f500 meer, ook daarvan haapt men nog 6% te bereiken. —

Er was vooriger een harmonie in Bredel; toen die te niet ging, richtten anderen er een op; toen werden de leden der eerste harmonie gelaarsch, en begonnen ook weer. Beide gezelschappen werden gesmeund; van daer, dat er thans door die twee harmonieën, twee partijen zijn in Bredel.

Die teugen uit Flaman, is gemeente doctor. — Leefdaal, heene en Soerendonk samen heeft Bredel een voordeur van op een brakement van f500c. Bredel betaalt f335, Maas lees en Soerendonk samen f165.

Politie is voldoende sterk: brigade marcheuses 4 man; gemeente veldwachter Vark, die er al 25 jr is; op de zink fabriek zijn twee eigen onbezoldigde vijfleden wachten, een voor den dagdienst, en een als nachtwacht.

Er komen wel kinderen voor verminderd schoolgeld op school; kosteloos gaan er geen. — Op de zinkfabriek is een eigen school van de onderneming met 40 kinderen en een hoofd der school, afhanklig van Utrecht.

Er zijn in Bredel een 70 tot schoenmakers, die voor verschillende baten te huur werken, en een weelde van fy lof f9. verdienen. Speciaal geen gedwongen wintervering.

De + 40 sigarenmakers werken op fabrieken te Flaman.

Den 10 April 1905 kwam ik weer in Bredel. Per trein ging ik van Eindhoven naar Velpelt; van daar per trein naar Bredel. Behalve Bredel bezocht ik Soerendonk, Elsloo en Heerde. Per trein keerde ik toen ~~naar~~ via Valkenswaard naar Eindhoven terug.

Ik verleende achtentwintig aan het statenlid, notaris Jaasten; deze vroeg een decoratie voor den oud-burgemeester Katten, iets, waarop ik hem geen uitlicht kon beloven. — Gij deelde mij de reden mede, waardoor de Raad gekant was tegen het hoofd der school, en ~~door den~~ ^{aan den} een onderwijs meer wilde toelen geven in het Fransch: sprekende schoolhoofd had een meisje bedrogen; een

Bredel.

jaar later huwde hij met een ander meisje. Het bedrogen meisje volgde hem, - met hoofd kind op den arm - tot voor het altaar, en later, na het huwelijk, weer van de kerk tot zijn woning! Dit had zoodanig aantoot gegeven, dat hij zijn prachtige huusmaal hooft was; hij kon geen ogen meer daen.

Ombreuk fabriek te Bredel stelden B. en W. mede, dat daar nu ± 100 geluwdenden in de cantine behuisd waren, en daardoor des liefde zuslers werden verpleegd; bovendien woonden daar de gezinnen van 4 geluwdenden.

Op het terrein van de fabriek stonden nu 60 arbeiderswoningen.

De zes zuslers staan onder een rector; deze school was onder den pastoor van Bredel.

Tegen Bredel de huide aan de zinkfabriek verkocht, maalde de gemeente de conditie, dat voor het onderwijs der kinderen van de arbeiders van wege de fabriek zou subsidie voorkomen; van daar dat de fabriek een school bouwde, waaraan thans twee onderwijzers verbonden zijn, voor het onderwijs van ± 45 kinderen.

De handstand van de armenklasse blijft nog even dezelfde; de gemeente moet eenmaal ^{tot op toe} f300 subsidie aan het armenbestuur geven; in dit jaar (1905) zal vermaledijt weer een subsidie van f300 nodig zijn.

Het is onbekend, of de fabriek goede zaken maakt, maar men veronderstelt van wel; want voorbeterend worden de arbeiders en sterke uitgebred; dit jaar zouden er 500 arbeiders worden; iedereen zou ± een honderdosten!

Sinds het faillissement van een grooten werkgever is het schoenmakersbedrijf sterk achteruit gegaan; er zullen nog 20 schoenmakers zijn; de beste kan niet meer dan f6.- daags verdienen. Zij hebben geen last van gedwongen wintervakantie.

Van de sigarenmakers gaan zij die op Schoot, en in de huish van het station wonen, te Flament werken. De anderen werken op een kleine fabriek in de kom.

Men zou te Bredel opaaven een Hollandsche dokter hebben; men ziet echter geen kans hem onder dat te brengen.

Speneelstandige behandeling van het personeel op de zinkfabriek wordt door directie belast; voor een angehewe worden f4.50 per jaar betaald; voor een gezin f9. — Jaarlijks wegen de arbeiders hieren door ^{dat jaar} niet alleen behandel worden, door

Bredel.

dr. Tijen uit Flament (tevens burgemeester van die plaats) af door dr. ? uit Weert. Wanneer zich te Bredel een doctoer wil vestigen, wil de directie van de zinkfabriek hem garanderen f900. — De gemeente zou ± f500 willen geven. —

B. en W. bleek op het huub gedrukt, om een goedkullerde staat van de gemeente eigendommen op te maken, waarsaps alles wat betrekking heeft op cultuur en exploitatie, raam, keuring en reisvocht wordt beschreven.

Het tevens aangeraden om het onderhoud der wegen, leidingen ten laste der gemeente te nemen; dat zal veel veel meer kosten, dan nu de gemeente, als groot grondbezitter nu toch reeds mocht betalen, terwijl dan alles veel beter gebeurt.

Bleek opgekomen tegen de gratificatie van f30. aan den veldwachter; dat mocht bij diens jaarrustale gevraagd worden, die daarmee dan gebracht moet op f440.

Op zinkfabriek gebeuren vele kleine ongelukken; de doctor uit Flament geeft wel te gemakkelijk bewijzen af van ongeschiktheid tot werken; daardoor wordt er wel gebroek van de Vrijheidverzekeringsbank, maar daardoor komt tenens de fabriek in een hoge klasse volgens de ongevalnummer te staan; om die reden zou directie fabriek Zoo gaan zien, dat er een doctor zich in Bredel vestigt.

Op de secretarie vond ik den oud-burgemeester Peetle, herhaaldig en gezond, niettegenstaande zijne 82 jaren, maar Zoo bloof, dat hij niet te beschouwen is. Hij gaah nog dagelijks de gemeentehuizingen na, en komt telkens alle dagen op het Radonius, om aan de secretarie werkzaamheden te verrichten! Ich mocht de secretarie liet veel te wenschen over.

Ten 13 November 1905 kwam ik weer in Bredel; van het station Valkenswaard liep ik mij afhalen; ik bezocht Soerendonk en reed daen naar Bredel, alwaar ik boven den trein naar Vaart, moest gaan.

Op 10 April 1905 had ik Bredel, Soerendonk, Maartensdijk en heinde bezocht; de tijd voor een behoorlyk onderzoek der administratie was toen wel wat kort; maar toch lang genoeg, om

Buudel.

bedoen zien, dat een grondig onderzoek niet noodig was. — Van B. en W. vernam ik, dat zij mijn verzoek om de waterleidingen op kosten van de gemeente te dichten door hadden genomen, daar men hiervan gedurende 14 dagen de hoofdwaterleiding in de heide op te duinen en uit te diepen. Daardoor was de heide, die anders om deze tijd geheel onder water stond, nu gelukkig droog. In 1906 kwasten de andere waterleidingen aan de bewoners.

Kom een gedetailleerden staat van de gemeente eigendommen was men nog niet begonnen. Daarover mijne ontevredenheid bekend; zoo lang de oude kullen (de vroegere burgemeester) er nog is, en deze nog zooveel met poten en planen bemoeit kan hij nog kostbare inlichtingen geven. Maar de man is 82 jr; hoe lang zal hij er nog zijn? Dan maakt zich dus haasten. —

Boymans gepleid, dat men de gratificatieff³ o f aan den veldwachter bij diens tractement zal leggen.

De gemeente is buiten gewoon getuige, met de vloeiwerken, die op St. A. staalendit in ruim f 1100 netto op. — Allen heeft teloers niet voldoende water, om nog meer vloeiwerken aan te leggen; men heeft daarvoor nog zóó mooi terrein; dat wordt nu tot natuurervele aangelegd, of wel op singels geplaatst en met canadæ's bezet. De gemeente zal thans ± 4000 baaien op haar eigendommen hebben staan; voor de helft eiken; de rest mesbal wilgen en canadæ's. De oudste canadæ's zullen 15 jr oud zijn; daar zijn er heel wat, dit jaar, lijks f 1.— in waarde winnen.

Audientie verleend aan notaris Joosten; deze is kerkmeeuw en pleitte voor een subsidie van de gemeente aan de kerk, om de kerk te kunnen afbouwen. De kerken en een steile van de kerk werden gebouwd voor ± f 70.000; daar tegen aan staat nog een steile van de oude kerk; ook dit moet vernieuwd en zal 50 à 60 mille kosten. Hij hooppte, dat de Raad een gedeelte van het kapitaal, dat op het grootstaal staat, daarvoor zou willen bestemmen, bijv. 10 à 15 mille. Ik heb hem gezegd, dat daarvan m. i. geen quaestie moet zijn; want men mocht bewezen, dat een kerken van algemeen belang is om de klokken en het muurwerk ~~goed~~! Dat kan en alleen even doen; — maar te beweren, dat

Buudel.

de kerk zelve ook van algemeen belang is, en zóó'n uitgave uit de gemeentekas nuttig, dat kan er m. i. niet door. — Ik heb boeder B. en W. gezegd, dat zij zich toch niet door den Pastoor moesten laten beperken, om zulke een uitgave te doen. — Als er geen geld is voor de hele kerk, verderop beginnt men dan met zóó'n prachtlijken toren te bouwen, terwijl men een stuk van de oude kerk laat staan?

Ten y llii 1909 kwam ik weer in Buudel. Ik reed er vanaf Valkenswaard in anderhalfuur (1. 20') heen; de afstand is iets meer dan 19 K. ll.

Voor mijne audiëntie had zich niemand aangemeld behalve de kleermeeuw, de opvolger van notaris Joosten; hij is een geschikt mensch om mee te praten; hij was als notaris zeer tevreden, en rechende het eerste jaar ± f 4500 te zullen maken. Van B. en W. vernam ik, dat hij bij de mensen zeer in den smaak viel.

Op het Raadhuis vond ik den oud-burgemeester Kullen zitten; hij is nu 86 jr en nog kras; de man is echter pas doof. Zoo dat ik geen woord met hem kon wisselen.

De kerk te Buudel is nog altijd niet afgebouwd; het oeferkruis, dat nog vernieuwd moet worden, zou voor f 65.000 niet kunnen gebouwd worden. — Vóór den bouw van een kerk te groot Schoot opf gemeente f 6000; de pastoor van Groot Schoot bouwde ^{oef.} een byzondere school met leken onderwijzers; daar gaan zooveel jongens als meisjes op school.

Belministratie her secretarie had na veel te wenschten over; ik zal er nog eens iemand heen sturen zenden.

Onderhoud waterleidingen kost thans f 80; ze zijn nu best in orde. Veldwachter krijgt slechts f 35c; beslist te weinig; de man is oud en heeft een huizing dienst; het is moeilijk hem nu een salaris te geven.

Bij zinkfabriek zijn thans 100 arbeiders woningen gebouwd. Er wordt daar veel bier gebrouwt; dat komt allemaal van de drie brauwers in Buudel; de burgemeester is de voornaamste brouwer. —

De oude harmonie is thans voor goed daad; de muzie, die daar die twee harmonien in de gemeente ontstaan was, is thans gesmeerd.

Er zijn nog 20 schaamakers (knechters) in Buudel; die mensen

Bredel.

kennen door elkaar geen gulden daags verdienen.
Er zijn ook nog een twintig sigarenmakers, die brengen het tot f 80 à f 90 in de week.

Op de zinkfabriek worden niet meer zulke grote loonen betaald als vroeger; er blijkt veel overbaat van werknemers te zijn.
Twee doktoren uit Flament (Feyen en Somers) en twee
reitmeert (Bevers en Franken) voorzien in de behoefte aan
geneeskundige hulp.

Dominie Ealling is een zonderling; hij is nu elf jaar in de
gemeente; hij verbont zich nooit op straat; de wachtersken-
nen hem niet van aansien; hij komt ook nooit bij zijn kudden.
Hij is ongehuwd en woont met een huisvrouw die drinkt;
het mensch zou soms dronken op den grond liggen, te dronken
om te kunnen staan.

Den 10 februari 1913 kwam ik weer in Bredel; vanuit Belmonde
reed ik er per auto heen; denzelfden dag bezocht ik nog Maartense
en Saeerendonk.

De Nederlandsche Kerk is thans afgebouwd, dank een zeer ruime
bijdrage van het gemeentebestuur - ik meen f 8000. - Het B. en W.
de Kerk gaan zien; het is een echte mooie kerk, harmonisch van
lijnen, maar naar mijne mening te hielte groot; welhou-
der Haes gaf de mooie gebraudschilderde ramen in het priesterkoor.

Een stabiel van exploitatie van gemeentelijke bezittingen; nog
maals uitgelegd, wat ik wensch en waarom; burgemeester van
leden belooft mij, er voor te zorgen, dat een goede beschrijving ge-
maakt wordt.

B. en W. klagen, dat het 200 moeilijk is, de waterleidingen in
goeden staat te houden; pas heeft gemeente ze op gezien, of de aan-
geleiders goed en meer van alles in, bijv. oude melkbussen endog.
Naar mijne mening is daar tegen niet veel anders te doen, dan
de waterleidingen weer op te zuiveren, en indien mogelijk, de vuil-
goeder te bekijken.

Het drinkwater laat over het algemeen veel te wenschen over; ge-
raden, bier en daar mortorpompen te staan; die kunnen tens
goede dienst bewijzen in geval van brand.

Behoeften zijn er haast niet in de gemeente; armenzorg is
bijna geheel overbodig.

Zie vervolg achter in dit Register

Bredel.

Den 1 februari 1918 bezocht ik per auto vanuit Bel-
monde Bredel, Saeerendonk en Maartense.

Ik begon met den burgemeester een gevuldigen uitbra-
der te geven, toen het bleek, dat bij zijn belofte van 1913
niet had ingelost, en geen beschrijving had laten maken
van de exploitatie der gemeentelijke bezittingen.

Mit die bezittingen komt heel wat geld: van 9 H.A. akker-
weiden f 2500; van 1. 20 H.A. geschiedsel weiland f 350; van
3. 50 H.A. natuurweide f 535. —

De eikenbomen groeiengood; moelen nog 40jr staan;
de wilgenbomen doen het niet goed; de klampermakers
kunnen het hout niet gebruiken. De Canada's doen het
best; in 1916 twee honderd verkocht voor f 4400; over 2 jr
meer een halve; over 6 jr weer een.

De zinkfabriek werkt niet meer; veroorzaakt aan al
hare arbeiders werk, door grond te ontgraven. Vlaander
bleekten zijn in cultuur; per H.A. kostte dat wel f 100.
Blaauw leek is prachtig werk.

Hun werkt ten Westen van de fabriek, omdat de
wind de schadelijke dampen meestal in Oostelijke
richting drijft; delle woningen staan eveneens aan
de Westzijde, omdat de windrichting meestal van
West naar Oost is. — Aan de Oostzijde van de
fabriek staat binnen een afstand van drie
kuariers absoluut niets. De gemeente Bredel
heeft daar 100 H.A. ^{grond} liggen; zelfs de heide
is gestorven; alles is nu uit sand geworden. —

De distributie van levensmiddelen kaste in 1917
aan de gemeente f 7000. —

Er wordt nog veel gesmakkeld: garen, snijpaf-
feren, schoenen, zeep, levatta en bakels. —

De stoomzuivelfabriek werkt van den winter
slechts drie dagen; vroeger was de oaccuver van
melk 8000 liter per dag; thans slechts 3500 liter.
Er is 25% minder vee dan voor drie jaar.

De burgemeester is een streber; hij wil lieve van
de kamer worden; dat is van Bleeker, Winter,
mann en Deckers gehucht; waarom dan ook niet?

Buudel

Dien 15. Mei 1922 bezocht ik paroont Buudel.

Saerendens en Ilaarheese

Buudel gaat in zielentel sterk achteruit; de Belgen die zich in Buudel tijdens den oorlog opgesteld hadden keerden grotendeels naar België terug; en heerscht daardien veel werkloosheid, door dat de zinkfabriek niet werkte.

In den laatsten tijd werd de werkloosheid meer minder; de zinkfabriek, die het bedrijf had ingekrompen tot 2 ovens, breidde het uit tot 10 ovens. Er werken op het moment 550 man. — Als de fabriek normaal werkt, zijn er 20 ovens in gebruik. — Van het bedrijf werd een zinkpletterij toegevoegd. — B. en W. berievenen, dat in de laaste vergadering van aandeel houders tegen het advies van de directeuren besloten was dat de uitkering van 15% dividend. Volgens de directie was er geen dividend verdient. Om de hoge belastingen hier te hande zijn de beide directeuren in België gaan wonen; de een in Brussel, de ander in

Gemene behoefté geen aeningen te kunnen voorziening in de valleihuisvesting.

Dr. Visfert, een nog jonge man, ~~is~~ gemeente doctor, op Dorplein deelt hij de straat met Dr. Somers uit Blaument; aan de arbeiders van de fabriek zal ieder + f3000 verdienen.

Een voordeur; voor het waarnemen van de verloskundige praktijk krijgt Dr. Visfers f750 extra.

Unescochie plannen. Buudel wil graet absoluut heb ben; liever nog heel Saerendens.

Electriciteit. Daarvan was Buudel tot nu haaf 140.000 kwjt. Provisorium was werk van de Drem; daarna werd veel geld verloren. Thans betreft men stroam van de zinkfabriek; de Drem is er uit. Men behaalt van de fabriek f0.20 per k.w.h. en verkapt dat voor f0.40! De afname is niet groot! Aan unten en afslag betrekte gemeente in 1921 + f8000 bij. De distributie schuld bedraagt thans nog f94.600

Buudel

Het is onbegrijpelijk, doch daarvan zoveel geld verbaat is. Den kapelaan met 2 raadsleden regelden alles; een biekhander hield slecht boek. De kapelaan werd verplaatst; de gemeente zal nog jaren onder de financiële lasten, gevolg van zijn wanbeheer, gebukt gaan. Ook de toekomstige burgemeester, van Uden, heeft goede schuld. Goed doele, dat hij weg is.

Van den nieuwe burgemeester van Spuijk kreeg ik een uitstekende indruk. Hij geeft zich blijvend veel moeite, en gaat alles tot in de puntjes na. Ik geloof, dat hij een goede burgemeester is.

Dien 20. Juni 1922 bezocht ik Buudel en Ilaarheese. Er waren maar moeilijkheden voor met de larechansel. Omstet deze voor vitterig optrad. De zaak kwam in den gemeenteraad ter sprake; daernam een motie van afscheuring aan. Het einde was, dat de commandant verslaapt werd. Thans is de vrede hersteld.

Uren is aan de ordening van het gemeentearchief begonnen; over een half jaar hoeft de burgemeester niet het werk gereed te zijn.

Buudel bestaat nog 150 h.t. heide; deze zullen beboscht worden, vermoedelyk door het staatsboschbeheer. De armenkeuringsdienst en vleiskeuringsdienst verraken goed; volgens B. en W. zijn die diensten een voorrechtelijk.

Smelten delen in de weilanden heel veel kwaad; de beschrijding werd gesigd 1.K.L. Darijsch graengemengd met 20 K.L. zandstenen. Smelten worden daarmode volledig uitgerooid. Beschrijding kost + f5,- per h.t.

De belastingen drukken hard, Buudel heeft + een harschuld, waarvan + f20.000 over genomen van elektriciteitsbedrijf. Met extra afslagringen bespaart men er door geen te komen; in de eerste plaats moeten die f20.000 extra afgelost.

De jonge burgemeester van Blaust viel mij nog al mee. Zijn verhouding tot de wethouders scheen mij goed.